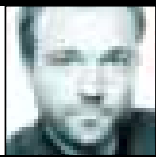

Debatt

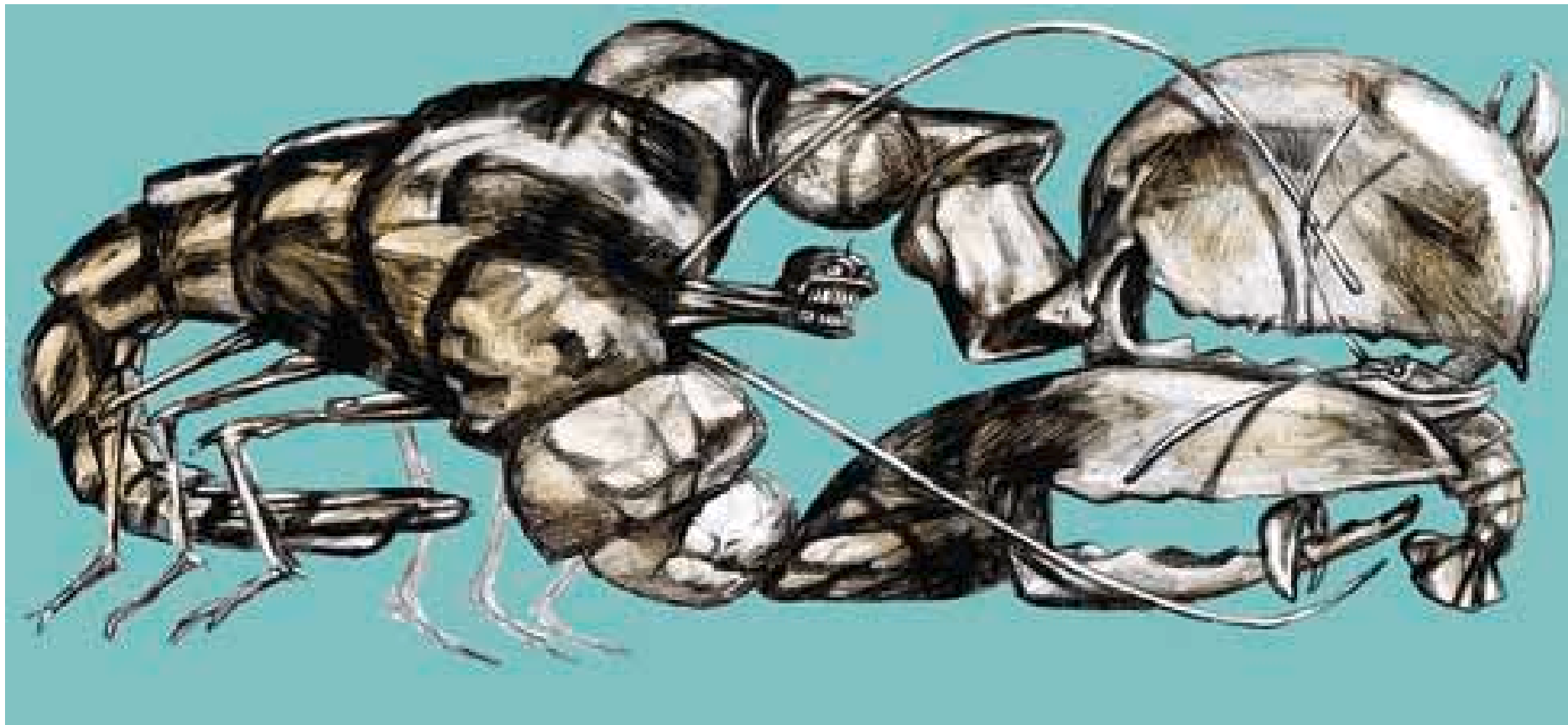
Torgeir Larsen
Debattredaktør
Tlf. 22 31 09 20
tola@dagbladet.no

Simen Ekern
Kronikkansvarlig
Tlf. 22 31 08 56
sek@dagbladet.no

Skriv til: debatt@dagbladet.no
Replikk: Maks 1800 tegn. Inkludert mellomrom.
Innlegg: Maks 2500 tegn. Inkludert mellomrom.
Debatt: Maks 6500 tegn. Inkludert mellomrom.
Debatt på nett: www.dagbladet.no/debatt

Om noen tiår vil «den amerikanske fare» langs kysten vår bli en tiljublet hummer med norsk nasjonalitet, og ikke lenger en trussel mot norsk renhet.

Tegning: Arne Nøst

Frykten for amerikansk hummer

DEBATT

Peder Anker

Gjesteforsker ved Columbia University

I NORGE ER hummeren et luksusdyr for de økonomisk privilegerte. De som ikke hører til denne samfunnsgruppen kan likevel skaffe hummer til veie ved hjelp av lyssky metoder, noe som hver sommer kriminaliserer selv de mest solide samfunnsstøtter. Hummeren plukkes da enten ut av garn (satt der man erfaringsvis får hummer), hentes med dykkerutstyr, kjøpes svart av den lokale fiskeren, eller anskaffes i en eller annen buttehandel med «noen som kjenner noen.» De som ikke får hummer på denne måten lider av hummerlengsel, en tilstand som kjennetegnes ved høylytt snakk om fortidens rikholdige hummerbestand og om nødvendigheten av en bærekraftig utvikling for Norskekysten. Slik signaliserer hummeren, i offentlige og private talemåter, enten økonomisk velstand, lumske virksomheter, eller høye miljøetiske idealer.

SOMMEREN 1988 fikk denne velkjente hummerdiskusjonen

en ny dreining. Ifølge Økokrim skal levende amerikansk hummer dette året ha blitt dumpet i sjøen fra Aker Brygge hvorfra den har formert seg i et slikt tempo at den blir sett på som en trussel mot rikets renhet. Denne amerikanske hummeren er større og sterkere enn sin norske artsfelle, og har ingen problemer med å utkonkurere den i den ubønnhørlige biologiske kampen for å overleve i sitt nye norske element. I Stortingsmeldingen om «Rent og rikt hav» heter det at dens evne til reproduksjon og raske spredning ikke bare truer med å utrydde den norske hummerbestanden, men også nasjonens biologiske mangfold. Fiskeriministeren har derfor uttalt at det er «et siktemål å fiske ut amerikansk hummer». I Fiskeridepartementets miljøhandlingsplan heter det også at man ønsker «tiltak for å hindre at fremmede arter får negative biologiske følger i vårt marine miljø.» I klartekst betyr det hummerrasen skal holdes ren og norsk. Innvandrerdyr i norske farvann skal bekjempes for å beskytte det opprinnelige og særnorske økosystemet. Havforskere vet godt et dette er en biologisk umulighet, men argumenterer like fullt for at den amerikanske hummeren i det minste bør overvåkes, vel vitende om at de kan få godt med penger til nettopp dette. Kampen for å nedfiske amerikansk hummer

dreier seg dermed mer om et retorisk spill for galleriet enn et reelt biologisk alternativ.

DEN AMERIKANSKE hummeren er slik høyst uvelkommen, og alle gode krefter har forenet seg i felles kamp mot inntrengeren i ord og vendinger som minner om den generelle politiske og kulturelle kritikken av Amerika. Man kan lese om frykten for «amerikansk hummerinvasjon» som om det dreier seg om en kulturimperialisme med fare for å utrydde en særnorsk kulturarv. Hummeren blir også fremstilt som et farlig produkt av amerikanisering og globalisering som spiser opp den lille truede norske arten. De store klørne gir den lille norske hummeren dødelig konkurranse, noe som fungerer som et godt bilde på amerikansk maktmisbruk mot de små og forsvarsløse. Den blir et bilde på den sterkeste rett til å forsyne seg av de sårbare norske økologiske og økonomiske systemene. Midlene for å holde kysten økologisk ren for amerikaneren har bare økonomiske grenser. En dusør på 1.000,- kroner fra Akvariet i Bergen ble sommeren 2003 lovet for hver innleverte amerikansk hummer.

DENNE SKUDDPREMIEN på amerikansk hummer fanget i norsk farvann reflekteres imidlertid ikke i kjøpelysten. I likhet

med andre populære Amerikanske eksportartikler er den et yndet produkt, enten det dreier seg om frossen billighummer fra Rimi eller som importert og levende delikatesse. Det er med andre ord ikke noe problem å få omsatt en hummer som er både større og billigere enn sin norske lillebror. Dette har i realiteten ført til en undergraving av den svarte hummerøkonomien. Takket være import har de fleste nå råd til en delikatesse som bare de aller rikeste tidligere kunne kose seg med. Men at store hummere ikke smaker like godt som de små er en fattigmannsmyte. Den sier lite om hummerens konsistens og smak. I motsetning til vanlig folk har Souschef Erling Sundal ved fasjonable Bagatelle restaurant i Oslo råd til å sammenligne de ulike hummerne. Til Aftenposten kan han fortelle at «den europeiske hummeren smaker mye bedre enn den amerikanske, og av de europeiske er den norske suveren.» Denne oppfatning er god fisk (eller hummer) blant en serie med kjente norske gourmeter som i patriotiske orde-lag hyller den norske varianten, og dermed også deres eget kjøkken. Portugisiske og franske kokker sier imidlertid det samme om sin hummer, og amerikanerne skryter selvfølgelig av sin. Smaken er delt, også blant kokker. Det er nasjonal hummersjåvinisme som råder.

SKEPSISEN mot amerikanske hummer bygger ikke bare på dens angivelige dårlige smak, men også på dens virilitet: «Amerikanerne (hummerne, altså) er visstnok noen store elskere,» forteller fiskeren John Tisler til Fredrikstad Blad, «Langt mer virile enn våre egne. Og hunnen legger egg i hopetall. Får den arten herje fritt i våre farvann en tid fremover er det fare på ferde.» Man ville kanskje tro at en fisker ville juble over at amerikansk hummer setter fart på en laber hummerbestand, men dette skjer i så fall i den ytterste hemmelighet. De mange ryktene som florerer om illegal utsettelse av amerikansk hummer kan likevel være indikasjoner på det finnes en slik lokal motsand mot de økologiske renhetsidealer som hersker blant biologer og miljøvernere. En serie med amerikanske eksportartikler som country- og rock musikk, olabukser og T-skjorte ble i sin tid også innført av samfunnets underverden, for siden å bli del av norsk folklore. Det er å tro at den amerikanske hummeren likeledes med tiden vil finne sin naturlige plass, ikke bare på middagsbordet, men også i sjøen. Om noen tiår vil nok «den amerikanske fare» (som en journalist i Dagsavisen kalte den) bli en tiljublet hummer med norsk nasjonalitet.